

**Y Grŵp Trawsbleidiol ar Dlodi Tanwydd
Dydd Mawrth 6 Hydref 2015
Tŷ Hywel (Ystafell Gynadledda 21), Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Bae Caerdydd
Cofnodion**

Yn bresennol:

Aelodau'r Cynulliad

Mark Isherwood AC

Ryland Doyle yn cynrychioli Mike Hedges AC

Lucas Leblanc, Cynorthwy-ydd Polisi ac Ymchwil, yn cynrychioli Julie Morgan AC

Rhanddeiliaid

Carole Morgan-Jones - NEA Cymru

Ben Saltmarsh, NEA Cymru

Andrew Regan - Cyngor ar Bopeth Cymru

Tomos Davies, NEA Cymru

Duncan McCombie, EST

Stew Horne, Ofgem

Daniel Bellis, Cymdeithas Landlordiaid Preswyl

Nick Speed - Nwy Prydain

Ymddiheuriadau

Michael Anderson - SSE

Iwan Williams - Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Shea Jones, Cartrefi Cymunedol Cymru

Crispin Jones - E.on

Cofnodion y cyfarfod diwethaf

1. Cymeradwywyd cofnodion y cyfarfod diwethaf. Nid oedd unrhyw faterion yn codi.
2. Croesawodd Mark Isherwood y gwesteion i gyfarfod y Grŵp Trawsbleidiol a gofynnodd i bawb gyflwyno'u hunain.
3. Rhoddodd Stew Horne, Uwch Reolwr Grymuso ac Ymddygiad Defnyddwyr Ofgem, fraslun o'r hyn y mae Ofgem yn ei wneud ynghylch y modd y mae cyflenwyr yn trin cwsmeriaid sy'n talu ymlaen llaw a pha mor agored i niwed yw defnyddwyr, fel yr amlinellwyd yn y strategaeth *Consumer Vulnerability*, a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2013.
4. Ar hyn o bryd mae Ofgem yn ystyried ailddiffinio 'agored i niwed' i gydnabod y gall sefyllfa pobl newid yn ystod eu bywydau hy cwsmeriaid mewn sefyllfaoedd agored i niwed yn hytrach na chanolbwyntio ar gwsmeriaid agored i niwed fel y cyfryw. Fel rhan o flaengynllun gwaith eu strategaeth, byddant yn ystyried

sut y mae cyflenwyr yn mabwysiadu'r diffiniad newydd.

5. Mae'r strategaeth *Consumer Vulnerability* yn cynnwys diogelu cwsmeriaid sy'n defnyddio mesuryddion talu ymlaen llaw (PPM) ; protocol pennu dyled, canllaw i gynghorwyr a marchnadoedd a gwasanaethau cynhwysol fel ffocws ar Ynni: y Fargen Orau ac Ynni: y Fargen Orau a Mwy (sesiynau 1 i 1) a'r Gofrestr Blaenoriaethu Gwasanaethau.
6. Roedd y meysydd gwaith eraill yn cynnwys ystyried cartrefi nad oes ganddynt gyflenwad nwy a'r rhaglen i ehangu'r rhwydwaith tlodi tanwydd, deall systemau gwresogi trydanol, ac ynni cymunedol.
7. O ran fforddiadwyedd, mae rhaglen waith Ofgem yn cynnwys y gostyngiad Cartrefi Cynnes, rhwymedigaeth y cwmnïau ynni a biliau clyfar. O ran dyledion a datgysylltu'r cyflenwad, mae angen rhoi canllawiau cliriach i gyflenwyr, gan gynnwys ystyried proses o wrthwynebu'r ddyled a sut y mae cyflenwyr yn gwrthwynebu dyled. Fodd bynnag, mae'r nifer sy'n cael eu datgysylltu'n lleihau, ond gwelwyd cynnydd o 2% yn nifer y cwsmeriaid sy'n talu ymlaen llaw drwy ddefnyddio mesuryddion talu, ac maent bellach yn cyfrif am 4.5 miliwn o gyfrifon trydan a 3.4 miliwn o gyfrifon nwy ledled y DU.
8. Mae'r ffactorau sy'n rhwystro cwsmeriaid PPM rhag newid eu cyflenwr yn cynnwys diffyg tariffau ar y farchnad, tâl am osod a datgysylltu mesuryddion, blaendaliadau diogelwch ac annhegwch yn y modd y cânt eu cymhwyso. Bu cynnydd o 35% yn y broses warant i osod PPM ar gyfer nwy, a chynnydd o 88% ar gyfer trydan. Nid oes cysondeb yn y prisiau y mae'r cyflenwyr yn eu codi, er enghraifft am anfon llythyrau. Mae pryder nad yw'r cyflenwyr yn ystyried pa mor agored i niwed yw cwsmeriaid, er enghraifft, gallai cwsmer anwybyddu llythyr gan eu cyflenwr oherwydd salwch.
9. Mae Ofgem am gryfhau rheoliadau blaendal diogelwch er mwyn dod â'r drefn o dalu blaendal diogelwch i ben am osod a datgysylltu mesuryddion talu ymlaen llaw. Mae'n debygol y cynhelir ymgynghoriad ddiwedd yr hydref ac mae Ofgem yn annog rhanddeiliaid i gymryd rhan a chyflwyno ymatebion.
10. Gofynnwyd sut y mae cyflenwyr a swyddogion gwarantu yn penderfynu bod cwsmeriaid yn agored i niwed pan fyddant yn cyrraedd i osod mesuryddion. Er enghraifft, os oes gan y perchennog gar drud ar y dreif, a ydynt yn tybio nad yw'r cwsmer hwnnw'n agored i niwed? Bydd cyflenwyr yn contractio'r warant allan i drydydd partion ac mae'r modd y caiff hyn ei weithredu'n amrywio. Yn aml iawn, caiff cwsmeriaid eu hystyried yn agored i niwed os ydynt yn cael gostyngiad Cartrefi Cynnes, yn cael y Taliad Tanwydd Gaeaf neu os ydynt ar y Gofrestr Blaenoriaethu Gwasanaethau'r cyflenwr, ond nodwyd bod sefyllfa cwsmeriaid yn aml yn newid oherwydd argyfwng personol.
11. Holwyd hefyd a yw cyflenwyr yn annog cwsmeriaid i gael mesurydd talu ymlaen llaw yn hytrach na'u hannog i ystyried posibiladau eraill, a holwyd sut y gallai Ofgem fonitro hyn. Mae safonau ymddygiad yn ganolog i hyn.
12. Gofynnwyd hefyd faint o gwsmeriaid sy'n dewis mesurydd talu ymlaen llaw er mwyn cyllidebu a dywedodd cynrychiolydd Nwy Prydain fod 60% ohonynt yn cael eu gosod oherwydd dyledion. Gofynnwyd hefyd a fyddai modd rhannu'r model a ddatblygwyd i nodi cwsmeriaid sy'n agored i niwed, a dywedwyd bod y cwmnïau rhwydwaith wedi cymryd yr awenau yn y cyswllt hwn.
13. Yna, gofynnodd Mark Isherwood i Andrew Regan, Swyddog Polisi Cyngor ar Bopeth Cymru a Carole Morgan-Jones, Cyfarwyddwr, NEA Cymru roi cyflwyniad ar y meysydd blaenoriaeth allweddol roedd Cynghair Tlodi Tanwydd Cymru am i Lywodraeth nesaf Cymru weithredu arnynt i fynd i'r afael ag argyfwng cartrefi oer

Cymru. Yn y cyflwyniad, amlinellwyd y pum blaenoriaeth allweddol, sef:

- Gosod targed tloidi tanwydd newydd i wella cartrefi fel eu bod yn cyrraedd safon effeithlonrwydd ynni sylfaenol C EPC, a sicrhau bod y data gennym i fwrw ymlaen â strategaeth newydd uchelgeisiol.
- Buddsoddi mewn rhaglen effeithlonrwydd ynni, sydd â digon o adnoddau, ac sy'n targedu cartrefi yng Nghymru sy'n dioddef o dloidi tanwydd, a sicrhau bod hyn yn cael blaenoriaeth o ran datblygu seilwaith.
- Achub bywydau drwy weithredu canllawiau NICE ar gyfer ymdrin â marwolaethau ychwanegol yn ystod y gaeaf
- Amddiffyn aelwydydd agored i niwed drwy sefydlu cronfa argyfwng i ganiatáu iddynt wresogi eu cartrefi pan fydd eu hiechyd mewn perygl
- Ariannu gwasanaethau annibynnol i roi cyngor a chymorth i helpu pobl mewn tloidi tanwydd

14. Mae'r Gynghrair o blaid buddsoddi yn rhaglenni arbed ynni Nyth ac Arbed ond mae'n teimlo y dylid buddsoddi rhagor yn y rhaglenni hyn. Argymhellwyd hefyd y dylid newid y meini prawf cymhwysedd gan ddefnyddio canlyniadau gwaith ymchwil Cyngor ar Bopeth pan holwyd y cwsmeriaid hynny sydd ar incwm isel ac a gafodd gymorth gan y cynlluniau, gan ganolbwyntio ar y rhwystrau sy'n wynebu'r rhai sy'n gwneud cais am gymorth.
15. Dylid ehangu'r meini prawf cymhwys ar gyfer y rhaglenni hyn. Dylai'r rhai y mae tywydd oedd yn effeithio ar eu hiechyd a theluedd sydd â phlant ifanc y gallai eu haddysg ddiodeff os yw'r cartref yn oer fedru gwneud cais am gymorth. Nid yw'r plant yn y cartref yn cael eu cynnwys yn y cynllun ar hyn o bryd.
16. Mae angen gwella'r data ar gyfer stoc tai Cymru a hynny ar fyrder, ac mae'r Gynghrair wedi galw am adroddiadau blynyddol ar lefelau tloidi tanwydd. Soniwyd bod diffyg data yng Nghymru yn her fawr ac roedd angen mynd i'r afael â hyn.
17. Galwodd y Gynghrair hefyd ar i Lywodraeth nesaf Cymru fabwysiadu canllawiau NICE fel model parod i fynd i'r afael â marwolaethau ychwanegol yn y gaeaf. Mae'r canllawiau'n cynnwys deuddeg argymhelliad fel datblygu strategaeth gyffredinol (fel Cynllun Tywydd Oer) i ymdrin â chanlyniadau cartrefi oer, nodi'r rhai y mae eu hiechyd yn fwyaf tebygol o ddiodeff, asesu eu hanghenion gwresogi, sefydlu gwasanaeth cyfeirio ym maes iechyd a thai, a sicrhau y gallant fanteisio ar raglenni inswleiddio neu raglenni gwella systemau gwresogi a grantiau.
18. Yn ogystal â hyn, dylid hyfforddi amrywiaeth o unigolion a sefydliadau sy'n dod i gysylltiad â theluedd sy'n agored i niwed (gan gynnwys ymarferwyr iechyd a gofal cymdeithasol, gweithwyr tai proffesiynol, gweithwyr yn y sector gwirfoddol, peirianyddion systemau gwresogi, a gweithwyr sy'n gosod mesuryddion) i dynnu sylw at deuluoedd agored i niwed er mwyn eu helpu i wresogi ac inswleiddio'u cartrefi. Mae'r canllawiau yn cynnig y sail tystiolaeth fwyaf awdurdodol a dibynadwy ynghylch sut y gall buddsoddi mewn mesurau iechyd ataliol arwain at ganlyniadau pellgyrhaeddol a sicrhau gwasanaeth iechyd cynaliadwy yng Nghymru.
19. Galwyd hefyd am weithredu cronfa argyfwng ar gyfer Cymru gyfan i wresogi cartrefi ar adegau o argyfwng yn ystod tywydd oer. Un enghraifft yw Cynllun Gwres Fforddiadwy Sir y Fflint, sydd â chronfa argyfwng a ddefnyddir i helpu pobl na allant fforddio cynhesu eu cartrefi, drwy roi cymorth ariannol iddynt drwsio'r bwylter neu brynu bwylter newydd, gosod neu wella systemau gwresogi, er enghraifft. Ac, yn olaf, roedd y Gynghrair am weld arian yn cael ei fuddsoddi mewn gwasanaethau annibynnol i roi cyngor a chymorth i bobl mewn tloidi tanwydd ac roedd am i gynlluniau newid cyflenwyr ar y cyd barhau i gael cymorth.

20. Diolchodd Mark Isherwood i bawb am ddod i'r cyfarfod, a nododd y dylai'r cyfarfod nesaf ystyried gwaith Grŵp Gwres Fforddiadwy Sir y Fflint.